

Espoon kaupunkipolut

ESPOON KESKUS

Kulttuuri
ESPOO
KulturESBO

Espoon keskus

Espoon keskus on on historiallisten kulkuväylien risteyspaikka ja moni-ilmeinen yhdyskunta, jossa on 17 000 asukasta. Sitä kehitetään nyt mahdollisesti yhtenä Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta.

Espoon keskuksessa on kolme kotikaupunkipolkua. **Keskustan polku** kiertelee kaupungin hallintokortteleissa, Kirkkojärvellä ja Kannusillanmäellä. **Kiltakallion–Suvelan polku** alkaa Espoontorilta ja ulottuu Saunamäestä Kirstinharjulle. **Tuomarilan–Sunan polku** mutkittelee asemalta Söderskogiin ja takaisin.

Kaupunkipolut on suunniteltu kuljettavaksi kävellen ja saattavat sisältää metsä- tai mäkiosuusia, jotka eivät kaikissa olosuhteissa sovellu liikuntarajoitteisille tai mahdollista kulkua esimerkiksi lastenrattaiden tai apuvälineiden kera.

(P) Portaat (M) Mäki Kiertotie

1 • Valtuustotalo

Espoon kaupunginvaltuustossa on 67 jäsentä, jotka kokoontuvat kerran kuussa maanantaisin. Valtuustotalo valmistui vuonna 1979 ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Castrén–Jauhiainen–Nuutila. Talon edustalla on Leena Turpeisen pronssiveistos Läheinen kontakti. Lämpioässä on Kauko Räsäsen seinä- ja ovireliefi Liikettä tilassa.

2 • Kaupungintalo

Kaupungintalo valmistui vuonna 1971 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Castrén–Jauhiainen–Nuutila. Rakennuksen keskellä on neljän kerroksen korkuinen aula, jonka

ympärille tilat ryhmittyvät. Julkisivujen pintamateriaalina on käytetty Juutinrauman pohjasta nostettua soraa.

Espoon uudesta hallintokeskuksesta 1966–67 järjestettyyn kansainväliseen suunnittelukilpailuun osallistui 172 ehdotusta 37 maasta. Kilpailun voittivat varsovalaiset arkkitehdit Jan Chmielewski, Janusz Kazubinski ja Krzysztof Kuras, joiden ehdotus kuitenkin toteutettiin vain osittain.

3 • Rantarata ja vanha asema

Helsingin ja Turun välisen rannikkoradan perustamisesta päätettiin jo vuoden 1887 säätyvaltiopäivillä, mutta valmistelevat työt aloi-

tettiin vasta 1900. Rata avattiin säännölliselle liikenteelle 1.9.1903. Radan sähköistäminen alkoi 1960-luvulla – Turkuun saakka sähköt saatiin 1995.

Lähiliikenne sähköjunilla Helsingistä Kirkkonummelle käynnistyi 1969. Espoon asemalta ajetaan nykyään arkisin yli 100 lähijunavuoroa. Vanha asema vuodelta 1903 (laajennus 1909) on arkkitehti Bruno Granholmin tyyppipiirustusten mukainen. Siinä oli alkujaan kaksi odotussalia, naistenhuone, toimistihuone ja asemapäällikön asunto. Ympärillä olivat tavaramakasiini, makki, kellari ja sauna. Ulkorakennuksista on säilynyt vain koristeellinen varastorakennus.

4 • Espoon portti

Uusi bulevardi yhdistää radan eri puolet toisiinsa.

5 • Kirkonkulma

Kirkonkulma valmistui vuonna 1992 suunnittelijanaan Parviainen Arkkitehdit. Rakennuksessa toimii Espoon seurakuntien hautaustoimisto ja seurakuntayhtymän viraston palveluyksiköitä.

6 • Kirkkojärven liiketalo

Toimintojen keskittyminen suurempiin yksiköihin on johtanut asuinalueiden lähipalveluiden näivettymiseen. Entinen ostoskeskus palvelee nyt liiketalona.

7 • Kirkkojärven koulu

Kirkkojärven koulu on Espoon teknisen keskuksen omaa tuotantoa. Uuden yhtenäisen peruskoulun suunnittelusta on käynnistetty yleinen arkkitehtikilpailu vuonna 2005.

8 • Kirkkojärvi

Kirkkojärvi kuivattiin 1960-luvulla Tarvontien rakentamisen yhteydessä. Sitä ennen järven vesi laski kesäisin niin voimakkaasti, että järveä käytettiin ympäröivien tilojen lehmien ja hevosten laidunmaana.

9 • Matonpesupaikka

Mattojen peseminen laitureilla on perinteinen suomalainen askare, jota turistit jaksavat ihmetellä.

10 • Terveyslähde

Espoon terveyslähde laillistettiin vuonna 1751. Sen ensimmäinen intendentti oli lääkäri Carl Fredrik Zandt. Veden nauttimista

varten lähteen yhteyteen rakennettiin kaivohuone. 1700–1800-luvun vaihteessa Espoon kaivo eli loistokauttaan ollen Helsingin seudun kulttuurielämän keskuksia. Kylpylävieraita majoitettiin mm. Lövkullassa, jonne kaivolta johti puukuja. 1800-luvun puoliväliin mennessä terveyslähteen käyttö väheni.

11 • Kaivomestari

Kaivomestari on Suomen ensimmäinen yksityisrahoitusmallilla toteutettu julkinen rakennus. Se valmistui vuonna 2003 ja sen suunnitteli Hannu Jaakkola. Rakennuksessa toimivat Keski-Espoon uimahalli, palloiluhalli ja Kuninkaantien lukio.

12 • Kirkonkymppi

Kirkonkymppi valmistui vuonna 2004 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Lahdelma–Mahlamäki. Kirkonkymppissä ovat Espoon tuomiokirkkoseurakunnan ja Espoon ruotsinkielisen seurakunnan asiakaspalvelupisteet ja virastot sekä Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin ja piispan työtilat sekä istuntosali. Kirkonkymppin sisäpihalla on kuvanveistäjä Tilla Kekin taideteos Aikojen saatto. Kuparipeltinen työ on patinoitu, mutta sen pinta muuttuu ilman, sateen ja auringon vaikutuksesta ensin mattaruskeaksi ja vuosien myötä vihreäksi.

Ensimmäiset merkinnät Espoon seurakunnasta ovat vuodelta 1458. Vuonna 2004 Kanta-Espoosta tuli tuomiokirkkoseurakunta, jossa on yli 46 000 jäsentä. Ruotsinkielisessä seurakunnassa on jäseniä runsaat 17 000. Espoon hiippakunta aloitti toimintansa 1.1.2004 nuorimpana Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhdeksästä hiippakunnasta. Seurakuntia siihen kuuluu 24 Hangosta Mäntsälään.

13 • Espoonjoki

Espoonjokilaakso on muisto jääkauden jälkeisestä merenlahdesta, joka oli aikanaan tärkeä kulkuväylä. Espoonjoen vesistön valuma-alue ulottuu pohjoisessa Luukkiin ja koillisessa Vantaan Piispankylään. Alueen koko on 132 km², josta 6 % on järviä, suurimpina Bodominjärvi ja Pitkäjärvi. Espoonjoki alkaa kun Glimsån ja Glomsån yhtyvät Bembölessä, ja päättyy Espoonlahteen.

14 • Näkymä Lövkullaan

Glomsbyn kylässä oli 1500-luvulla neljä taloa. Nimismies ja kestikievarin pitäjä Johansson Brenner osti Lövkullan 1650-luvun lopulla ja sai ratsutilan oikeudet 1680-luvulla. Rustholli jaettiin Nedre ja Övre Lövkullaksi 1736. Espoon kaupunki osti 1975 Övre Lövkullan, jonka päärakennus säilytettiin. Sen yhteyteen valmistui 1986 Espoon terveys- ja sosiaalialan oppilaitos, jonka suunnittelivat Perko & Rautamäki Arkkitehdit.

Nedre Lövkulla toimii edelleen maatilana. Sen nykyinen uusrenessanssihenkinen päärakennus on peräisin vuodelta 1892. Weurlanderien suku on omistanut tilan yli 200 vuotta. Tilan pelloilla toimii 9-reikäinen jokamiehen golfrata, jonka yhteydessä on kahvilaksi kunnostettu rakennus vuodelta 1850.

15 • Kuninkaantien kyltti

Kuninkaantie oli keskiajan tärkein maantie Suomessa. Se kulki Turusta Viipuriin muodostaen myös keskeisen osan Bergenin ja Pietarin välisestä postireitistä 1300-luvulta alkaen. Kuninkaantie kulki nykyistä Isoa maantietä pitkin nykyiselle Muuralantielle ja siitä edelleen nykyistä Espoontietä Bemböleen. Kirkolle johti Mikkkelästä liityntäpolku.

16 • Kaperaiteinen rautatiesilta

Keisari Nikolai II rakennutti Pietarin suojaksi laajan linnoitusjärjestelmän, johon kuuluvia Helsingin maa- ja merilinnoituksen valleja kaivettiin vuodesta 1914 aina 1917 vallankumoukseen saakka. Espoossa varustukset ulottuvat Westendistä Leppävaaraan. Vallitustöitä varten tarvittiin paljon puutavaraa, joten venäläiset toivat kiinalaisia Mantsuriasta ja Amurinmaalta metsänhakuuseen.

Puutavaran kuljetukseen rakennettiin kaperaiteinen rautatie pohjoisesta Espoon vanhalle rautatieasemalle Espoonjoen yli. Se rakennettiin nopeasti ja todennäköisesti talvella suoraan kovalle maalle, eikä se kestänyt veturia ja raskaasti lastattuja vaunuja. Viimeisiä kiinalaisrautatien muistoja olivat Espoonjoen rautatiesillan jäännökset, jotka näkyivät hyvin vielä 1980-luvulla.

17 • Tuomiokirkko

Keskiaikainen harmaakivikirkko on pääkaupunkiseudun vanhin säilynyt rakennus. Se on rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti Espoon tärkein yksittäinen kohde. Tekijäksi on arveltu "maakunnan omaa mestaria". Kirkon vanhimmat osat on ajoitettu 1480-luvulle. Saarnastuoli ja istuinpenkit rakennettiin uskonpuhdistuksen jälkeen 1500-luvun alussa. Seinien keskiaikaiset kalkkimaalaukset peitettiin 1700-luvun lopulla, jolloin kirkkoon saatiin myös ensimmäiset urut. Nykyiset urut ovat tuomarilalaisen Veikko Virtasen rakentamat (1967) ja niissä on 38 äänikertaa. Kellostapuli valmistui 1767. Sen kaksi pienintä kelloa on valettu Tukholmassa 1736 ja suurin 1765.

Alun perin kolmilaivainen kirkko muutettiin 1820-luvun laajennuksessa poikkilaivaiseksi ristikirkoksi. 1930-luvun peruskorjaus-restau-

roinnin yhteydessä seinämaalaukset paljastettiin. 1980-luvun restauroinnissa 1400-luvulta peräisin oleva krusifiksi palautettiin kuoriholviin.

18 • Hautausmaa

Espoon tuomiokirkon ympärille syntyneitä hautausmaata on laajennettu viidesti: nyt sen kokonaispinta-ala on noin 11 hehtaaria. Kirkkomaalla sijaitseva toimituskappeli on ollut käytössä vuodesta 1976. Kirkon välittömässä läheisyydessä sijaitsevat myös historiallinen hautausmaa-alue ja Karjalaa jääneiden vainajien muistomerkki. Sankarihautoille ja sotaveteraaneille on varattu oma osastonsa. Muistolehto on kirkkomaan ainoa alue, jonne saa vielä uusia hautapaikkoja.

19 • Espoon pitäjätupa

Backbyn yksinäistilan mailta tyhjiilleen jäänyt koulutalo saatiin lahjoituksena Espoon kuntakokouksille pitäjätuvaksi vuonna 1887. Vuodelta 1870 peräisin oleva talo siirrettiin paikalleen 1889–90 ja seurakunta luovutti sille tontin. Nykyään pitäjätupa on seurakunnan omistuksessa.

20 • Espoon pappila

Espoon seurakunnan ensimmäinen kirkkoherra Henrik Olavinpoika astui virkaansa vuonna 1458. Ensimmäiset maininnat Espoon pappilasta ovat 1400-luvun lopulta. Lääninarkkitehti Jean Wiikin suunnittelema nykyinen rakennus valmistui 1853 edeltäjänsä kivijalalle. Kulttuurihistoriallisesti arvokas empiretyylinen hirsirakennus on kaavamääräyksen suojeltu.

21 • Tuomiokirkon seurakuntatalo

Seurakuntatalo valmistui vuonna 1995 ja sen suunnitteli arkkitehtitoimisto G. & E. Adlercreutz, joka voitti talosta järjestetyn suunnittelukilpailun (1982). Nykyisen rakennuksen tornin kohdalla sijaitsivat aiemmin palokunnantalon torni sekä vuoden 1941 maaottelumarssin lähtöpaikka.

22 • Kannusilta

Nykyisen kävelysillan kohdalla sijaitsi aiemmin puusilta. Tarina kertoo, että espoolainen kirkkokansa piilotti viinakanisterinsa sillan alle mennessään kuulemaan sanaa, ja siitä ovat silta ja sen viereinen mäki saaneet nimensä.

23 • Kukkakauppa ja portti

Talo on kuulunut Villa Karyllin pihapiiriin ja on ilmeisesti toiminut puutarhuri-talonmiehen asuntona. Rakennus on mahdollisesti rakennettu 1860–70-luvulla ja se on alueen vanhimpia. Alkuperäisestä portista on jäljellä kukkakaupan etuosassa graniittipylväs.

24 • VPK

Vapaapalokunnan paloasema valmistui 1963 suunnittelijanaan Nisse Hellström. Vakiinaisen palokunnan reservinä on Espoossa kaikkiaan yhdeksän sopimuspalokuntaa.

25 • Lilla Karyll

Talo on rakennettu 1904. Sen erikoisuutena ovat ikkunoiden yläreunan pyöröholvimainen muoto ja neljännesympyrän malliset ullakkoikkunat. Talo antaa kuvan Espoon asemaseudun silloisesta rakennustavasta.

26 • Apteekin talo

Talo on valmistunut 1921. Rakennuksen on

suunnitellut ja urakoinut rakennusmestari Bernhard Olin. Rakennuksessa toimi apteekki 1970-luvun loppuvuosiin saakka.

27 • Vanha Erikssonin kauppa

Rakennuksessa toimi Erikssonin ruokatavara-kauppa 1960-luvulla. Se oli vanhanaikainen ruokatavarakauppa, jossa oli maidot, lihat ja sekatavara erikseen sekä kangas- ja vaateosasto.

28 • Kannusillanmäki

Kannusillanmäki lehtometsineen on maise- mallisesti hallitseva osa Espoon keskustaa. Vuonna 2002 Jukka Jalava teki alueesta luonto- inventaarion ja löysi mm. 551 perhoslajia, joista kaksi erittäin uhanalaista.

29 • Kunnantalo

Vuonna 1932 Espoon kunta osti leskirouva Jenny Weckströmiltä Breidablick-nimisen huvilan Kannusillanmäeltä. Talo paloi 1933 ja heti seuraavana vuonna rakennettiin uusi kunnantalo. Se oli aluksi yksikerroksinen, mutta sai 1945 toisen kerroksen. Sodan aikana talossa toimi kansanhuoltotoimisto.

30 • Kannusillanmäen väestönsuoja

Kannusillanmäessä on keskustan kiinteistöjä palveleva väestönsuoja, joka on normaali- aikana liikuntakäytössä.

31 • Virastopiha

Espoon tekninen keskus ja kiinteistöpalvelu- keskus sijaitsevat 1985 valmistuneessa virasto- talossa, jonka on suunnitellut Parviainen Arkki- tehdit. Sen pihalla on suomalaisen konstruktivi- smin uranuurtajan Ernst Mether-Borgströmin (1917–1996) metalliveistos Futura.

32 • Näyttelytila

Espoon kaupungin näyttelytilassa järjestetään vaihtuvia näyttelyitä.

33 • Palvelutalo

Palvelutalo valmistui vuonna 1989 ja siinä on 43 asuntoa. Taloa kutsutaan Katrin keskuiseksi ja nimensä se on saanut tarmokkaan apulaiskaupunginsihteeri Katri Ranniston mukaan.

34 • Sunan navetta

Sunan tila oli yksi viidestä Södrikin kylän kantatilasta. Weckströmin suku möi maatilana Espoon kaupungille 1965. Tilasta on jäljellä valkoinen navetta.

Sunan tilan puumerkki vuodelta 1759. *)

35 • Lagstadin kotiseututalo

Kirkkoherra Gabriel Geitlin toi esille ajatuksen Espoon ensimmäisen kansakoulun sijoittamisesta kirkonkylään. 1869 kuntakokous päätti ottaa 5 000 markan lainan, vuokrata seurakunnalta Lagstadin tilan ja rakentaa kansakoulun. Koulu aloitti toimintansa vuonna 1873. Sodan aikana 1944 taloon evakuoitiin Helsingistä osa Kätilöopiston synnytyslaitosta. Yläkerta toimi silloin sisätautisairaala. Koulun toiminta lakkasi 1954, jolloin Lagstads skolanin uusi rakennus valmistui. Talo on peruskorjattu ja toimii kotiseututalona, jota

hallinnoi Esbo hembygdsförening. Talossa toimii myös Espoon kaupungin museon koulu-museo.

36 • Suomen vanhin savusauna

Vanhan kahluupaikan kohdalla Spoonjoen rannalla Lagstadin pohjoispuolella sijaitsee sauna, jonka sanotaan olevan Suomen vanhin paikallaan säilynyt savusauna. Rakennuksen päädyssä on vuosiluku 1839. Nykyisin yksityisen saunaseuran käytössä oleva sauna on kuulunut alkujaan Sunan tilalle.

37 • Veteraanien muistomerkki

Veteraanien muistomerkki pystytettiin vuonna 1992. Muistomerkkin suunnittelukilpailun voittaja ei halunnut nimeään julkisuuteen, joten kilpailupalkinto käytettiin sotaveteraanien kuntoutukseen.

38 • Domsin päärakennus

Tilan päärakennuksen jugendhenkinen nykyasu on 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä. Nykyisellä paikalla sijaitsee tilan asuinrakennus ilmeisesti jo 1500-luvun alussa. Doms on yksi Södrikin kylän viidestä kantatilasta ja viimeinen vanhalla kylänmäellä säilynyt asuinrakennus.

Domsin puumerkki vuodelta 1736. *)

*) Puumerkkiä (bomärk) käyttivät tilanomistajat 1800-luvulle saakka, sillä sitä ennen ei oltu yleisesti kirjoitustaitoisia. Toisin kuin muualla, Espoossa puumerkki oli alusta alkaen tilakohtainen. Niitä käytettiin niin kiinteän kuin irtaimen omaisuuden merkitsemiseen ja kärjäpöytäkirjojen allekirjoittamiseen.

ja ruumishuoneesta. Samassa pihapiirissä on Anna Brunowin suunnittelema Kanta-Espoon sosiaali- ja terveystalo Samaria, joka valmistui vuonna 2002.

3 • Samarian kerrostalot

Samarian kerrostalot rakennettiin 1950-luvulla ja ne ovat kaupungin vuokrataloja. Espoon keskuksen välittömässä läheisyydessä ei ole säilynyt muita samanikäisiä asuinkerrostaloja.

4 • Allan Heikelin polku

Polku on nimetty Muuralan sairaalassa toimi-

neen Espoon ensimmäisen kunnanlääkärin mukaan.

5 • Kaupunginkallio

Pientalovaltaisessa Kaupunginkalliossa voi nähdä eri aikakausien tyylejä. Vanhimmat rakennukset sijaitsevat Finnoontien läheisyydessä ja ovat 1900-luvun alusta. Alueen pohjoisreunalle on rakenteilla uusi kerrostaloalue junaradan ja Espoonväylän kulmaan.

6 • Kolme hiidenkirnua

Hiidenkirnut sijaitsevat Finnoontien eteläpuolella metsärinteessä noin 20–30 metrin päässä tiestä. Ne syntyivät viime jääkauden lopulla mannerjäätikön sulamisvesien virrassa pyörineiden kivien kaivertamina. Suurin kirnu on noin kolme metriä syvä ja metrin halkaisijaltaan.

7 • Furubacka

1910-luvulla valmistunut suojeltu huvilarakennus oli alun perin yksikerroksinen. Sotien jälkeen se käytännöllisesti katsoen rakennettiin uudelleen. Rakennusta kutsutaan myös Kiltakallion kartanoksi.

8 • Alfantalo

Tunnetaan myös nimellä Villiviinintalo ruska-aikaan upean punaisina hekkuvien villiviiniköynnöstensä ansiosta. Rakennuksessa toimi aiemmin Alfa-kauppa, joka muutti tälle paikalle Tuomarilasta.

9 • Kiltakallion lastentalo

Kiltakallion lastentalo valmistui vuonna 2002 suunnittelijanaan Ari Bungers. Lastentalossa toimii neuvola ja päiväkotiki.

10 • Kirstintie

Kirstintie kulkee Suvelan halki. 1990-luvulla tietä kavennettiin ja tehtiin mutkikkaammaksi. Tämä hillitsi ajonopeuksia tiheästi asutulla alueella.

11 • Suvelan ostoskeskus

Suvelan ostoskeskuksen paikalla sijaitsi aiemmin Kirstin tilan torppa.

12 • Keski-Espoon koulu

Keski-Espoon koulu valmistui 1977 (laajennus 2001) ja sen suunnitteli Espoon tekninen keskus/Rauno Uski. Samoissa tiloissa toimii Keski-Espoon kirjasto. Suvelan sirkuskoulu, joka on nykyisin osa Espoon esittävän taitteen koulua, aloitti toimintansa koululla 1990 Keski-Espoo-seuran jaostona. Lähipalvelukeskus Suvis on 1980-luvulta.

13 • Suvelan pientaloalue

Alueelle suunniteltiin ensin samanlaista kerrostalorakentamista kuin muualla Suvelassa, mutta asukkaiden vastustuksen ansiosta rakennettiin rivitaloja.

14 • Jouppi

Jouppi-nimisiä katuja on alueella, jossa sijaitsi Jofsin tilan peltoja. Tilan päärakennus sijaitsi nykyisen radan pohjoispuolella lähellä radanylytystä.

Jofsin puumerkki vuodelta 1779. *)

15 • Kirstinharju ”Kira”

Kirstinharjun asuinalue on tyylipuhdas esimerkki 1960–70-lukujen kaupunkisuunnittelusta. Talojen arkkitehtuuri edustaa ajalleen tunnusomaista sarjallisuutta, joka perustui saatavilla olleiden betonielementtien mitta-suhteisiin.

16 • Suvelan asukaspuisto

Asukaspuistossa on ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja lapsiperheille.

17 • Suvelan seurakuntatalo

Suvelan seurakuntatalon suunnitteli arkkitehtitoimisto Kråkström ja se valmistui vuonna 1981.

18 • Suvelan ensimmäinen kerrostalo

Talo valmistui osoitteeseen Kirstinmäki 3 vuonna 1970.

19 • Kirstin tila

Kirstin tila oli vuodesta 1897 Segersvenin suvun hallinnassa. Se oli laajuudeltaan 80 hehtaaria, josta noin puolet oli viljeltyä maata. Tilan päärakennus (purettu vuonna 1970) sijaitsi nykyisen Kirstinmäki 8:n paikalla, ja navetta nykyisen Kirstinharju 7:n edustalla. Kirstinmäellä sijaitseva rauhoitettu tammi on yli 150 vuotta vanha.

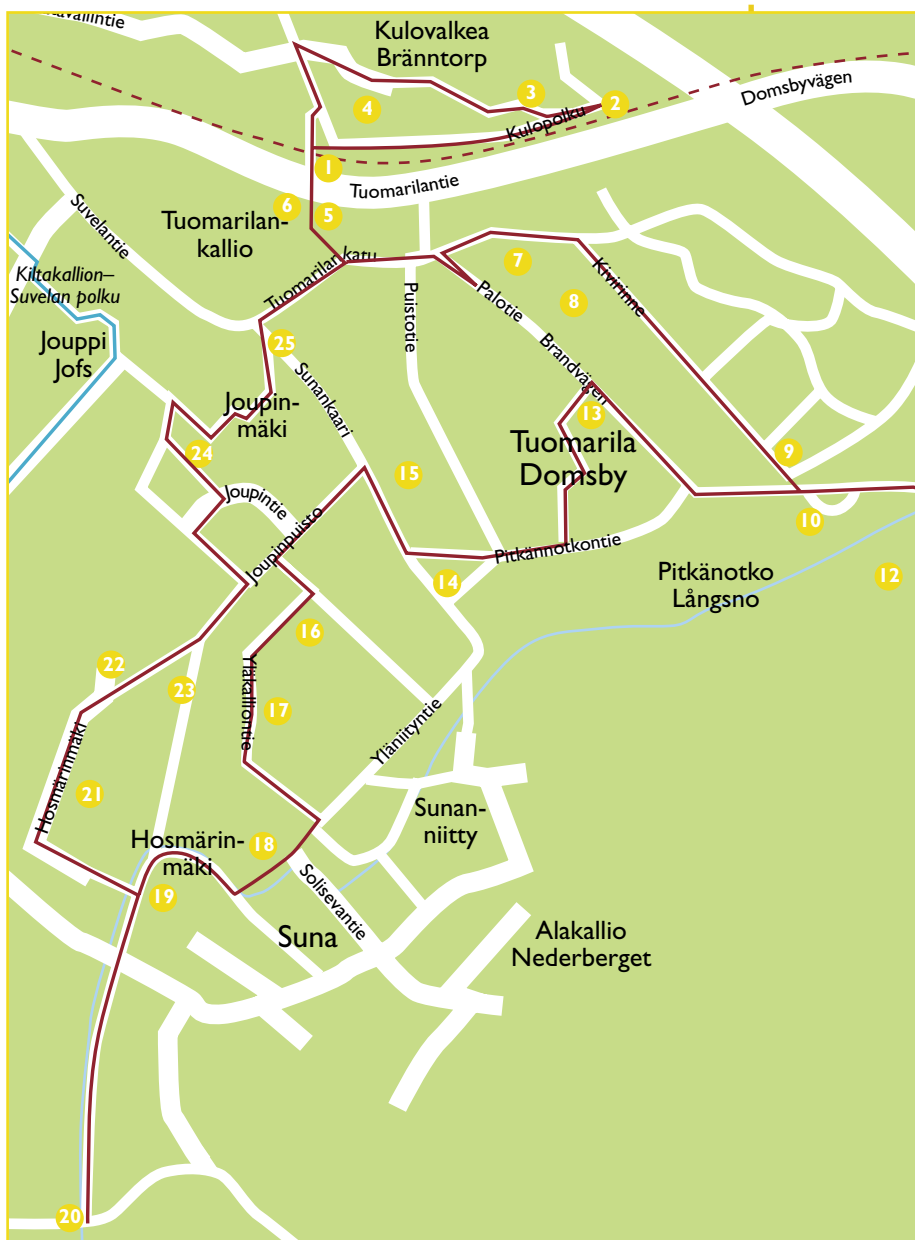

Kirstin puumerkki vuodelta 1792. *)

Jofs oli yksi viidestä Södrikin kylän kantatilasta, joiden maille koko Espoon keskus on rakentunut.

*) Katso sivu 8.

TUOMARILA-SUNA
(noin 6 km)

Tuomarila (myös nimellä Domi, Domski) oli 1900-luvun alussa metsää sekä Domsin, Sunan, Dahlin, Jofsin ja Kirstin maatilojen takamaita. Nämä palstoitettiin vaiheittain 1910–40-luvuilla.

1 • Tuomarilan asema

Rantaradan avaaminen vuonna 1903 ennakoivat varsinaisen Tuomarilan kylän syntymistä. Vuonna 1931 alueelle tuli rautatiesesiseake, jolle kylän yhteisessä kokouksessa päätettiin antaa nimeksi Domsby, suomeksi Tuomarila. Tuomarilalaiset keräsivät keskuudestaan asemarakennuksen alkupääoman 10 000 mk ja Th. Hellström suunnitteli rakennuksen 1936. Nykyisin asema on vuokrattu Espoon tuomiokirkkoseurakunnalle.

2 • Ersin torppa

Rautatien rakentaminen 1900-luvun alussa toi suuren määrän eri ammattiteissa päteviä työmiehiä Espooseen. Jotkut heistä jäivät perheineen asumaan paikkakunnalle. Johan Emil Kaven muutti vaimonsa Ida Marian sekä perheensä kanssa Ersin torppaan. Torppa on vieläkin jäljellä ja sijaitsee rautatien ja moottoritien kainalossa ollen Tuomarilan vanhin säilynyt rakennus.

3 • Björkbacka

Taitekattainen hirsihuvila valmistui 1912 Jofsin tilasta erotetulle tontille. Keihäsaiteiset päätykoristeet ovat epätavalliset. Espoon kaupunki osti huvilan lastenkodiksi 1919. Vuodesta 1941 talossa toimi suomenkielinen kansakoulu. Tontilla on myös vanhoja apu- ja talousrakennuksia.

4 • Kulovalkean asuinalue

Tuomarilan aseman pohjoispuolella sijait-

sevan Kulovalkean asuinalueen nimi perustuu vanhaan paikannimistöön, torpannimeen Brännbacka torp ja niitynnimeen Brännängen (1765 Brändäng), jotka kantavat viestiä alueen ominaispiirteistä – ehkä maan kulottamisesta tai kuivan rinnenäytyn kulottumisesta.

5 • Teknos

Maalitehdas Teknosin ensimmäinen tuotantolaitos aloitti entisessä kanalassa asemaa vastapäätä vuonna 1948. Tavarat toimitettiin Tuomarilan asemalta, jossa juna pysähtyi vain pariiksi minuutiksi ja jona aikana oli tehtävä raaka-aineiden purkaminen ja valmiiden tuotteiden lastaaminen. Vuonna 1950 Teknosin tehtaat valmistuivat Pitäjänmäelle, jossa ne sijaitsevat yhä.

6 • Huminaa-patsas

Taiteilijaprofessori Armas Hutrin toteuttama patsas hankittiin Tuomarila-seuran aloitteesta kulttuurikaupunkiprojektin yhteydessä vuonna 2000.

7 • Tuomarilan VPK

Tuomarilan VPK perustettiin vuonna 1929. Tontti hankittiin 30-luvun puolivälissä, jolloin rakennettiin kalustovaja ja tanssilava. VPK-talo rakennettiin talkoilla 1950. Talossa toimivat lähikauppa, posti ja kampaamo sekä vuoteen 1972 saakka Alénien elokuvateatteri. Nykyinen elokuvateatteri Kino Tuomarila aloitti vuonna 1978. VPK:n hälytysosastossa toimii nykyään 14 henkeä.

8 • Hutrin talo

Kuvanveistäjä Armas Hutri sai taiteilija-professorin arvonimen 1976. Hutri rakensi omin käsin ateljeetalon Espooseen ja sen yhteyteen taidevalimon.

9 • Kivikautinen asuinpaikka

Tahkokuja 1. Palstan keskikohdalta, noin 25 metrin korkeudessa nykyisestä merenpinnasta on löydetty tyyppillistä kampakeraamiikkaa ajalta noin 2800 eaa.

10 • Ruuhen löytöpaikka

Sunan kartanon mudanotto paikalta vähän matkan päästä nykyisestä parkkipaikasta löydettiin 1910-luvulla ruuhi, joka on ilmeisesti peräisin esihistorialliselta ajalta ennen 1100-lukua.

11 • Keskuspuisto

Espoon keskuspuisto on virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettu kaupunkimetsä, laaja ja yhtenäinen viheralue, jonka pinta-ala on 880 hehtaaria. Sen kautta kulkee maakunnallisesti merkittäviä ekologisia käytäviä ja lukuisia ulkoilureittejä. Talvisin tässä kohdin on Espoon kaupungin ylläpitämä päälatu.

12 • Långsno

Nykyisen Espoon keskuspuiston reunassa sijaitsi 1940–50-luvuilla Tuomarilan hyppyrimäki. Kirstin tilan isäntä Erik Segersven antoi Tuomarilan urheilijoille puut hyppymäen rakentamiseen ja tuli myös usein katsomaan kilpailuja.

13 • Tuomarilan tammi

Yksityisellä kiinteistöllä Palotie 22:ssa kasvava puu on yli 30 metriä korkea, hyväkuntoinen

ja sijaitsee mäen rinteessä, mistä se näkyy kauas tielle. Puu on rauhoitettu 7.4.1987.

14 • Mormonien seurakuntakeskus

Amerikkalaisperäisen Myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkon Espoon 1. ja 2. seurakunnan toimipiste sekä sukututkimuskeskus.

15 • Tuomarilan koulu

Suomenkielinen kansakoulu aloitti Tuomarilassa vuonna 1939. Koulu oli aluksi yksityinen. Se toimi Pitkännotkontien ja Sunankaaren risteyksessä ja muutti 1941 Björkbackaan. Puistotiellä sijaitseva nykyinen Tuomarilan koulu valmistui 1959 ja sen suunnittelivat arkkitehdit Meller ja Rauhala.

16 • Mika Kaurismäki

Yläkalliontiellä 1986–90 asunut Mika Kaurismäki on tunnetuista ohjaajaveljeksistä vanhempi. Hänen elokuvansa *Zombie* ja kummitusjuna (1991) kuvattiin pääosin Tuomarilassa.

17 • Yläkalliontie

Tiivis ja matala ns. hartiapankkialue, joka rakennettiin 1970–80-lukujen taitteessa. Alueella on rivi-, omakoti- ja pientaloja.

18 • Sunan koulu

Sunan koulu valmistui vuonna 1985. Koulurakennus on tyyliltään postmoderni, ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Kari Järvinen ja Timo Airas. Sisäpihan julkisivu jäljittelee kylänraittia jyrkkine kattoineen. Koulun painopistealueina ovat matematiikan ja musiikin opetus ja siellä sijaitsee Matikkaan toimipiste.

19 • Solisevanpuro

Solisevanpuro alkaa Kauniaisten Suursuolta ja laskee Finnbäcken-nimisenä Finnoonlahteen.

20 • Söderskog

Morbyn kylän yhteismaille raivatusta uudisviljelmästä kehittyi 1540 mennessä neljän talon siirtokylä. Klemet Hansson yhdisti 1600-luvulla kylän talot, jolloin Söderskogista tuli yksinäistila. Vanha päärakennus 1700-luvun alusta on todennäköisesti yksi Espoon vanhimmista säilyneistä asuinrakennuksista. Nykyinen omistajasuku osti tilan vuonna 1815. Uusi päärakennus vuodelta 1818 sai jugendhenkisen ulkoasunsa 1909 tehdyssä korjauksessa. Selkeästi rajautuva kaunis maisemakokonaisuus.

21 • Kirstin pientaloalue

Pientaloalueen rakentaminen aloitettiin vuonna 1976. Alue jakautuu viiteen osa-alueeseen, joissa on yhteensä 500 asuntoa.

22 • Hösmärinpuiston koulu ja päiväkot

Vuonna 2005 valmistuneen kaksikerroksisen puurakennuksen on suunnitellut Yrjö Suonto.

23 • Ankkapuisto

24 • Vanha urkutehdas

Suomen vanhin edelleen toiminnassa oleva urkurakentamo perustettiin alun perin Tuomarilaan vuonna 1952. Urkurakentamo Veikko Virtanen toimii nykyisin Järvenperässä. Sen valmistamia urkuja on lukuisissa Suomen kirkoissa, mm. Turun ja Espoon tuomiokirkoissa.

25 • Kallioleikkaus

Kallioleikkauksessa on näkyvissä suonigneisiä, joka on saviperäinen seoskivi. Siihen tunkeutui karkearakeisia, graniittisia pegmatiittijuonia noin 1700 miljoonaa vuotta sitten 10 km:n syvyydessä vähintään 500–600 asteen lämpötilassa.

© Espoon kaupunki

Toimittanut: Pauli Saloranta

Ulkoasu ja painatus:

Onnion/Libris 8.2005

Esite on saatavilla myös ruotsiksi.

Näe ja koe kaupunki.

Espoon kaupunkipolut -esitesarja avaa näkökulmia omaleimaiseen ja monikerroksiseen kaupunkiin. Kaupunkikeskuksissa kiertelevillä poluilla on läsnä historia ja nykypäivä, vireä kaupunkikulttuuri eri muodoissaan sekä rikas luonto.

Poluilla tavataan!

Yhteistyössä

Espoon kaupunki www.espoo.fi

Uudenmaan liitto www.uudenmaanliitto.fi

Suomen Kotiseutuliitto www.suomenkotiseutuliitto.fi

Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto www.intsys.fi/ekyl

Esbo hembygdsförening www.kulturfonden.fi/esbohembygd

Keski-Espoo-seura www.keskiespooseura.fi

Tuomarila-seura www.tuomarila.fi

Espoon tuomiokirkkoseurakunta www.espootuomiokirkkosrk.fi

www.espoo.fi/kulttuuri